

inter colubrum illum tortuosum et Evam, decuit ergo ut angeli boni opera et hortatu idipsum repararetur, adhibito etiam colloquio cum Maria. Quare uti infernus olim motus est ad interitum nobis offerendum, malum mittendo angelum, qui Evam in paradiso circumveniret, ita cœlum etiam motum ad salutem nobis reddendam, mittendo angelum bonum, qui Mariam saluaret, eique rationem aperiret, qua per Dei potentiam mater et virgo esse posset.

Tertio, quia talis nuntius decebat talem virginem, mox futuram Dei Matrem. Unde Hieronymus, in serm. de assumpt. (si tamen auctor est) ait: « Bene angelus ad Mariam Virginem mittitur, quia semper est angelis cognata virginitas, profecto in carne præter carnem vivere, non terrena vita est, sed cœlestis. » Sic ille.

Quarto, quia angelorum ruina mediante incarnatione restauranda erat, et deinceps major amicitia et necessitudo inter homines et angelos scienda, propter eandem incarnationem, quia humanum genus exaltatum est modo aliquo super angelos. Hinc secuta tot lætissima angelorum nuntia ad solatium nostrum, in nativitate, in morte Herodis, in resurrectione, in ascensione Christi.

Per Gabrielem vero, quia idem Gabriel fuit, qui olim Danieli tempus incarnationis futuræ exposuit, Dan. IX. Consonat huic negotio nomen Gabriel, quod Deum et hominem significat, (si Proclo episcopo credimus) nuntiabat enim Deum futurum hominem. Secundum alios sonat fortitudo Dei, et hoc etiam apposite; est enim opus incarnationis, opus fortitudinis divinæ. Quanta enim Dei fortitudine opus erat, ut virgo pareret, immensus in utero virginis conderetur, in duabus naturis una persona fieret, etc.

III. Quorsum facta est? In civitatem Galilææ, cui nomen Nazareth. In civitatem primo, quia tunc incipiebat homo ab agro ad civitatem, id est, ab agresti et inculta ad cultiorem et politiores vitam revocari.

Secundo, quia venit conversari cum hominibus, quorum major est frequentia in civitate. Medici non solent habitare in pagis, sed civitatibus, quia ibi major medendi occasio et campus latior: Christus ad nos de cœlo venit tamquam medicus noster. In Galilæam primo, quia Galilæa sonat confinium, eratque confinis terræ gentilium, quo indicetur finem legis Mosaicæ tunc fuisse: terminus erat Christus. Erat autem ex Galilæa gentium, quia in ea gentes Judæis permixti habitabant, ut indicetur Christum venisse ad utriusque populi redemptionem, et unionem faciendam.

Tertio, quia Galilæa erat vilissima pars terræ Hebræorum, et vilia incultaque oppida habuit, ideoque Hiram regi Tyri donata a Salomone non placuerunt, unde et terram Chabul vocavit, id est, vilem et ignobilem, III. Reg. IX. Atque idcirco Judæi et Julianus vocarunt Christianos Galilæos. Sed quod non placuit regi terreno, placuit Regi cœlesti, qui quæ contemptibilia sunt elegit, et luce divinitatis suæ illustravit, uti prædixit Isaias, c. IX. et impletum esse scribit Matth. c. IX.

In Nazareth primo, quia juxta communem sententiam exponitur florida, a radice noster, id est, flos. Nazareth a Christo in ea concepto florida, dici debet, quia Christus est ille flos, de quo Isaias, c. XI. prædixit: *Egredietur virga* (id est Maria) *de radice* (id est, familia jam quasi emortua et succissa) *Jesse et flos*, (Hebr. noster, Christus scilicet), *de radice ejus ascendet*. Hieronymus vertit: *Et Nazarenus de radice ejus crescit*: Chaldaeus: *Egredietur rex de filiis Jesse et Christus de filiis filiorum ejus ungetur*. Merito autem Christus dicitur flos, qui: *Factorem mundanæ collusionis abolevit, odorem vitæ æternæ infudit*, inquit S. Ambros. lib. de benedict. patriarch. c. IV. Item quia ipse floridam fecit civitatem Nazareth, imo mundum totum, et ver novum attulit tandiu a patribus expectatum, cap. VII. *Videamus si floruit vinea*: et Cant. II. *Flores apparuerunt in terra nostra*: tertio: *Quia sicut flos de flore sine mixture, de matre salvo virginitatis decore processit*, inquit Albertus M. super *Missus est*, cap. XXXIII.

Secundo, quia Nazareth civitas parva, obscura, et contempta erat; unde Nathanael ad Philippum dixit: *A Nazareth potest aliquid boni esse?* Joann. I. quia videlicet neque reges, neque prophetas, neque alios viros illustres unquam protulisset. Christus autem venit in hunc mundum, non ut regnaret, sed ut serviret, et per contemptum et crucem ad gloriam ascenderet, nosque per eandem viam ad gloriam suam alliceret et duceret.

IV. A quem facta est? *Ad virginem desponsatam viro, cui nomen Joseph*. Ad virginem primo, ne Christus duos haberet patres, quod turpe videri poterat. Ergo sicut in cœlo habebat Patrem sine matre, sic dicebat ut in terris haberet matrem sine patre. Decebat etiam Deum nova, insolita, propria et sublimis generatio, qualis est ex virgine.

Secundo, ut quartus et ultimus modus generationis divinæ potentiae subjectus ostenderet. Primus, in Adamo, qui nec patrem habuit nec matrem: secundus in Eva, quæ patrem habuit sine matre: tertius, in cæteris hominibus, qui patrem habent et matrem: quartus est Chri-

tus, qui matrem in terris habuit sine patre terreno.

Tertio, quia hujusmodi conceptus, miraculosus videlicet et simul purissimus, decebat Dei Filium, qui omnes homines erat purificaturus, et ex hominibus velut angelos effecturus.

Quarto, ne contraheret peccati originalis obligationem, qui venerat tollere peccata mundi. Nam si vulgari modo conceptus fuisset, licet a peccato originali præservatus fuisset, sicut Beata Virgo, subjacisset tamen aliquando obligationi contrahendi peccatum, quod non decebat Dei Filium.

Quinto: *Ut significaret membra sua de virgine Ecclesia, secundum spiritum nascitura*, inquit S. Augustinus, l. de virg. c. VI.

Sexto, ut pulcherrimam illam virtutem, virginitatem extolleret olim despectam, et commoderet nobis, seque et matrem suam exemplum ejus proponeret imitandum.

Ad desponsatam, primo, ne adultera putaretur ab iis, quibus hoc mysterium occultum erat, et tamquam adultera lapidaretur. Maluit ergo Christus videri ex matrimonio natus, quam matrem sua causa quidpiam mali pati. *Nec decuit*, inquit S. Ambros. lib. II. in Luc. *sinistra virginibus opinione viventibus, velamen excusationis relinquere, quod infamata mater quoque Domini videretur*.

Secundo, ut habitaret tutorem, et solatium comitis, cum erat fugiendum in Ægyptum aliaque toleranda.

Tertio, ut haberet testem pudicitiae suæ gravissimum fideque dignissimum. Unde S. Bernard. hom. II. super *Missus est*: « Sicut Thomas dubitando, palpando, constantissimus factus est resurrectionis confessor: ita Joseph Mariam sibi desponsando ejus conversationem studiosius comprobando, factus est pudicitiae fidelissimus testis.

Quarto, ut sic uterque status, virginitatis et matrimonii, per Christum honoraretur et dignificaretur.

Quinto, ut partus mysterium celaretur diabolo: hoc enim modo facilius impediabatur, ne id cognosceret.

Desponsata autem fuit Josepho, qui uti nomine, ita vita quoque representavit Josephum patriarcham, teste S. Bernard. qui hom. II. super *Missus est* ait: « Ille Joseph fraterna ex invidia venditus, et ductus in Ægyptum Christi venditionem præfiguravit; iste Joseph Herodianam invidiam fugiens Christum in Ægyptum portavit: ille domino suo fidem servans, dominæ noluit commiseri; iste dominam suam Domini sui matrem virginem agnoscens, et ipse continens, fideliter

custodivit: illi data est intelligentia in mysteriis somniorum; isti datum est conscium fieri atque participem cœlestium sacramentorum: ille frumenta servat non sibi, sed omni populo; iste panem vivum e cœlo servandum accepit non sibi, quam toti mundo. » Hæc Bernardus.

## CONCIO X.

## MYSTERIA.

- I. Cur turbata B. Virgo ad salutationem angeli? — II. Cur non resalutavit? — III. Cur Christus dicitur sessurus in solio David, etc? — IV. Cur interrogavit B. Virgo, quomodo fit istud? — V. Cur adducitur exemplum Elisabethæ? — VI. Cur Virginis consensus requisitus? — VII. Cur Filius potius carnem assumpsit?

## THEMA.

*Cogitabat, qualis esset ista salutatio. Luc. I.*

Festum hodiernum, auditores, nequaquam minimum est in festis aliis, sed de dignitate cum omnibus certare videtur, quia parens quædam, fons, et origo omnium cæterorum Christi festorum, ut quæ primum Verbi incarnati mysterium demonstrat. Unde huic festo accommodari potest, quod Num. XVIII. dicitur de prima die paschatis: *Dies prima venerabilis et sancta erit*. Hæc enim eadem est dies prima mundi, in qua Deus creavit lucem, scilicet 25. martii æquinoctialis, ut sensit Concilium Palæstinum habitum sub Victore pontifice, præside Theophilo, anno Christi 198. apud Bedam, lib. de æquinoctio verno: (tametsi illius Concilii, utpote particularis tantum, definitiones de fide non sunt.) In qua ergo die mundus creatus, in eadem recreatus est; in qua lux corporea formata est in cœlis vel aeris parte aliqua densiore, in eadem et lux mundi spiritualis formata est in utero virginali: in qua lux a tenebris, et angeli boni a reprobis divisi sunt, in eadem lux nova a veteri, fides ab infidelitate separata est. Nos igitur mysterium, quod hac die peractum est, curiosius intueamur.

I. Cur turbata fuit Maria audita salutatione angeli? Respondetur primo, ex aspectu (Græce enim habetur: *Cum vidisset*) angeli humana et virili specie apparentis; siquidem aspectibus hujusmodi, solitariis præsertim assueta non erat. Unde S. Ambros. lib. II. in Lucam, ait: *Trepidare virginum est, et ad omnes viros ingressum pavere, et omnes viros affatus vereri*.

Secundo, ex sermone angeli, uti expressit S. Lucas, cum videlicet audisset, tanta de se præ-

dicari, tam insolitas sibi laudes tribui, ut quæ nihil altum de se cogitarat unquam, sed modestissima et humillima semper erat. Fuit ergo illa turbatio partim timor, partim verecundia, partim admiratio: *Cæterum turbata fuit sed non perturbata*, inquit S. Bern. hom. III. quia sibi interim mense præsens cogitabat, qualis esset ista salutatio, ut mox sequitur.

II. Cur non resultavit angelum, sed tacita cogitavit, qualis esset ista salutatio.

Respondetur primo, ob hæsitationem initic conceptam qua secum expendebat, essetne bonus an malus angelus, qui tam amicam et suavem afferret salutationem, ut sensit S. Bernard. serm. III. super *Missus est*. Noverat enim virgo etiam angelum Satanæ transformare se in angelum lucis posse.

Secundo, ob virginalem verecundiam, ex S. Ambros. lib. I. offic. cap. XVIII. Erat enim purissimæ virginis tacere coram salutante, in pudicitie argumentum, et in aliorum præsertim, virginæ exemplum.

Tertio, ob singularem animi prudentiam, dum nondum intelligebat, quo spectaret illa salutatio. Ita docuit Eccles. XI. cap. *Priusquam audias, ne respondeas*.

III. Cur dicitur Christus sessurus in solio David, et cur regnurus in domo Jacob? Respondetur, quia regnum Davidis sæculare typus erat regni Christi spiritualis et æterni, quod Davidi in Christo ejus semine promissum erat. Similiter domus Jacob typus Ecclesiæ, primo, quia sicut David initio regnavit super Judam tantum, II. Reg. II. postea vero super universum Israel, ita Christus primo, regnavit sceptro suo spiritali solum in Judæa, postea in universo orbe; et sicut omnes Israelitæ, descenderunt ab Israel seu Jacob per duodecim ejus filios, ita Ecclesia universa prognata est a Christo per duodecim ejus apostolos. Comparatur autem domui Jacob Ecclesia, non domui Abraham, aut Isaac, quia ex his prodierunt infideles, Israelitæ ab Ismaele, Edomitæ ab Esau. Regnum ergo Christi extendit se super omnes credentes.

Secundo, quia David multo, ante unctus, regnum multis exagitatus laboribus, et persecutionibus exercitus tandem victis hostibus obtinuit: ita Christus a nativitate quidem unctus est Spiritu sancto a Patre, et rex populi sui destinatus, (unde hunc titulum sibi dari passus est a Judæis, nec abnuvit coram Pilato) rex agnoscitur tamen et quasi cum honore evehi in regem, non nisi post multos labores et varias persecutiones voluit. Davidem sustulit Deus de gregibus ovium, de post fetantes accepit eum: et Christum de

stabulo, et de cruce evexit ad regiam. Rursum sicut Jacob viginti annis servire debuit socero suo, et pascere ejus greges, antequam filias ejus Liam et Rachelem obtineret, et ex illis progeniem suam totum Israeliticum populum: ita etiam Christus servire mundo debuit annis triginta tribus, antequam sibi desponsaret Liam, id est, synagogam et Rachelem, id est, gentilitatem, et ex iis totam procrearet Ecclesiam.

IV. Cur Maria interrogavit: *Quomodo fiet istud?* Respondetur, eam non dubitasse de veritate nuntii angelici sed modum tantum quæsisisse, quo concipere posset servata, quam noverat, virginitate. Unde S. Augustinus, l. VI. de civ. cap. XXIV. ait: « Non est Virginis Mariæ diffidentia, quod ait: Quomodo fiet istud, quoniam virum non cognosco? Quod enim futurum esset, certa erat, modum quo fieret inquirebat, etc. » Credendum quidem est legisse, et intellexisse eam illum Isaiaæ locum: *Ecce Virgo concipiet, etc.* sed facile fieri potuit, ut tunc non statim advertit omnia, num ad se pertinerent, quæ ipsi agenda forent, etc.

Sed cur modum indigavit?

Respondetur primo, ut cognosceret, quæ suæ partes quidve agendum foret: secundo, ut modus intemeratæ unius conceptionis, angelico, imo divino testimonio confirmatus firmiter crederetur: tertio, ut hæc seria quæstione omnibus testatum faceret, quanti faveret virginitatem, ejusque præsertim votum, vel propositum saltem fixum et immobile. Modus porro ille erat, Spiritus sancti superventus, et obumbratio virtutis Altissimi, hoc est, mira Spiritus sancti operatio, qua absque omni viri complexu, e purissimo virginis sanguine selegit velut apud e flore materiam et semen sanctissimæ illius prolis; modo nimirum sanctissimo, castissimo, unde Spiritui sancto attribuitur.

V. Cur adducit angelus exemplum Elisabethæ? Respondetur primo, ut fidem Virginis licet jam credentis, eo exemplo tametsi minoris miraculi confirmaret solidaretque; quo modo nos fidei veritates sæpe rationibus naturalibus confirmamus. Hoc autem miraculum partus Elisabethæ minus quidem erat partu Virginis; erat tamen ei non absimile. Tam enim sterilem et senem parere, quam virginem, contra naturam videtur; et virgo cum sterili recte conferri potest.

Secundo, ut hoc nuntio excitaret Virginem ad visendam Elisabetham, ejusque filium Joannam in utero sanctificandum, ut qui jam adesset præcursor Messiaæ futurus.

VI. Cur Virginis consensus requisitus fuit?

Resp. primo, quia hic sponsalia Dei Patris cum B. Virgine, item Filii Dei cum humana natura de-

nique Christi cum Ecclesia celebranda erant, docuit ergo ut consensus utrinque adesset.

Secundo, quia nos una mulier male consentiendo nos pristino statui resitueret.

Tertio, quia non, sicut absque nostra voluntate nos creaverat Deus, ita et recreare statuit; sed cum illa potius: unde de dormiente quidem Adam Evaeducta est, sed non item caro Christi de dormiente virgine: qui creavit te sine te, non redimet te sine te.

Quarto, ut eo consensu Maria virtutes suas depromeret, et pauculis verbis ostenderet, quam merito ad hanc dignitatem, præ omnibus aliis electa esset.

Quinto denique, ut Deiparæ arcitius obstringeremur nos, quorum salus suo modo dependebat etiam a Deipara, quæ in illo consensu personam gessit totius naturæ humanæ, ut asserit S. Thomas, III. p. q. XXX. a. 1. Quantas igitur ei gratias debemus?

VII. Cur Filius potius, quam Pater aut Spiritus sanctus carnem assumpsit?

Resp. primo, S. Bernard. serm. II. hoc in festo: « Altissimum est mysterium, nec nos oportet temere super hujusmodi præcipitare sententiam.

Videtur tamen nec Patris, nec Spiritus incarnationem in pluralitate filiorum effugisse contusionem, dum alius Dei, alius Filius hominis diceretur. Videtur et illud maxime congruum, ut is specialiter Filius fieret, qui Filius erat, ne quid ambiguitatis esset in nomine. Denique, ipsa est virginis nostræ gloria singularis et excellens prærogativa Mariæ, quod filium unum eumdemque cum Deo Patre meruit habere communem. » Hæc Bernard.

Secundo, quia personam carne vestiendam oportebat agere mediatorem inter Deum et hominem; hoc autem soli conveniebat Filio, tum quia media Persona est inter Patrem et Spiritum sanctum, tum quia Filii est intercedere et patrocinari apud Patrem.

Tertio, quia Persona mittenda debebat non solum redimere, sed docere et illuminare mundum. Ideo recte missus est Filius, qui est Verbum et Sapientia Patris.

Quarto, quia homo peccati fœditate deformatum erat, qui ad imaginem Dei factus fuerat; ideo per eum, qui est splendor et imago bonitatis illius congrue reformandus erat.

## AUCTARIUM.

### CONCIO I.

AN ET QUOMODO MERUERIT B. VIRGO,  
UT ESSET MATER CHRISTI.

Maria virgo emit quodammodo Dei maternitatem. — I. Obtulit carnem et sanguinem suum. — II. Dedit voluntatem et animam suam ad excipiendum doloris gaudium. — III. Debuit captivare intellectum suum.

#### THEMA.

*Ecce ancilla Domini, fiat mihi secundum verbum tuum.* Luc. I.

De forti et sapienti illa muliere scribit inter alia Salomon, Prov. cap. XXXI. *Consideravit agrum et emit eum.* Quis est iste ager? Respondent nobis agricolæ, agrum designare frugum fecunditatem, propter quam sunt et coluntur agri. Ergo ager iste hodie oblatum est Virgini Mariæ quasi vœnalis, ut si vellet eum emere, fieret fecunda, adeoque Mater Dei. Ager inquam ille, in quo absconditus est thesaurus infinitus (Matth. XIII). Dei inquam Filius: *In quo sunt omnes thesauri sapientiæ et scientiæ absconditi*, ad

Coloss. III. Nobilis profecto et pretiosus ager; sed emendus est, et caro quidem pretio. Omnia vendenda sunt et danda pro hoc agro, prout insinuavit Christus, Matth. XIII. Quid ad hoc Maria? *Consideravit agrum, quia cogitabat qualis esset ista salutatio.* Neque hoc tantum, sed et pretium ponderavit, an pro eo expendere deberet thesaurum virginitatis suæ: *Quomodo fiet istud, quoniam virum non cognosco?* Bene de ea sponsus dixit, Cant. I. *Pulchræ sunt genæ tuæ sicut turturis.* Tur enim Hebr. est *considerare*: unde turtur est *bis considerare*; quod fecit hic Maria. Responde ergo, o Virgo: Vis emere hunc agrum? Respondet se dispendio virginitatis suæ, utpote Deo obligatæ, nec posse nec velle emere; alia omnia daturam: corpus, animam, voluntatem, intellectum, quibus nil pretiosius haberet. Quo consensu dato, conclusus est contractus. Atque hoc est meritum, ut appellant theologi *de congruo*, quo promeruit Maria, ut in executione esset Mater Dei; quod nunc expendemus.

I. Offerre debuit, obtulitque Virgo carnem et sanguinem suum. Primo, ad efformandam in ejus utero Christi carnem, opera Spiritus sancti,